

Nr 3.

Ankom till Riksdagens kansli den 19 maj 1913 kl. 3 e. m.

Särskilda utskottets utlåtande, nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande av kostnaderna för en allmän pensionsförsäkring, samt de med föranledande av nämnda proposition väckta motioner.

Genom en den 4 april 1913 dagtecknad proposition, nr 176, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet förda protokoll, föreslagit Riksdagen

att för år 1914 anvisa ett anslag av 4,650,000 kronor för bestridande av på staten belöpande kostnad för genomförande av en allmän pensionsförsäkring samt

att besluta, att arbetarförsäkringsfonden från den 31 december 1914 skall överflyttas till och ingå i den fond, som enligt lagen om pensionsförsäkring skall bildas genom de försäkrades avgifter.

I fråga om förslaget motivering får utskottet hänvisa till propositionen.

Till utskottet hava hänvisats följande i anledning av berörda förslag väckta motioner, nämligen inom Första kammaren

av herr *Asplund* (nr 136), med yrkande,

»att Riksdagen ville, för den händelse den av motionären i Första kammaren väckta motionen nr 126 föranleder Riksdagen besluta, i samband med ett antagande av lag om allmän folkpensionering, dels påläggande av en pensionsavgift å alla till inkomst- och förmögenhetsskatt enligt 1910 års kungl. förordning taxerade, såsom enskilda personer som aktiebolag, bankbolag och andra samfälligheter, till samma belopp, vartill nämnda skatt skulle för varje särskilt år uppgå, dels att det belopp, varmed enskildes avgifter, för vilka icke avdrag stadgats eller beviljats, kunde för ett år och person överstiga åttio kronor, skall

jämte de av bolag och andra samfälligheter erlagda avgifternas hela belopp användas till bestridande av statens kostnader för folkpensioneringen, dels ock att ifrågavarande lag skall träda i kraft redan den 1 januari 1914,

för sin del besluta, att det uti Kungl. Maj:ts proposition nr 176 begärda anslaget av 4,650,000 kronor skall reserveras till täckande av uti det kungl. förslaget ej beräknade kostnader, som kunna uppstå genom folkpensioneringens genomförande»;

samt inom Andra kammaren

av herr *Sandler* m. fl. (nr 329), med yrkande,

1) att Riksdagen ville besluta, att för år 1914 skall utgå, med hänsyn till de kostnader den allmänna pensionsförsäkringen måste kräva, en *tilläggsskatt*, till inkomst- och förmögenhetsskatten av 20 %; dock att sådan tilläggsskatt icke påföres enskilda, vilkas taxerade inkomst understiger 3,000 kr., samt blott utgår med 10 % av enskilda med taxerad inkomst mellan 3,000 och 6,000 kronor men däremot utgår med erforderlig ytterligare procentuell förhöjning av enskilda, vilkas taxerade inkomst överstiger 15,000 kronor.

2) att Riksdagen ville besluta, att för år 1914 skall utgå, för medtagande i den allmänna pensionsförsäkringen av generationen över 67 år, en extra förmögenhetsskatt av en procent på all sådan enskild förmögenhet, vars deklarerade belopp uppgår till minst 100,000 kronor.

Beträffande den motivering, som anförts i motionerna, vill utskottet hänvisa till dessa.

Utskottets
yttrande.
Total-
kostnaden.

Enligt vad av propositionen framgår skulle genomförandet av det förslag till lag om allmän pensionsförsäkring, som av Kungl. Maj:t förelagts Riksdagen, medföra en totalkostnad för det allmänna, vilken, beräknad på grundval av 1907 års befolkningsförhållanden, komme att efter hand uppgå till omkring 34 miljoner kronor. Härav skulle omkring 32,5 miljoner kronor utgöra totalkostnaden för de helt av allmänna medel bestridda pensionstilläggen samt 1,5 miljoner kronor utgå såsom årligt tillskott till kostnaderna för kvinnornas avgiftspensionering. Av den förstnämnda utgiften beräknades 1,2 miljoner kronor för särskilt pensionstillägg till vissa mindre bemedlade pensionärer, vilka hade att försörja minderåriga barn, den s. k. barnpensioneringen, samt 1,5 miljoner kronor för höjning av pensionstilläggen för en del pensionstagare.

De ändringar, vilka av utskottet föreslagits beträffande Kungl. Maj:ts förenämnda lagförslag, föranleda vissa jämkningar i kostnadsstaten.

Till en början har utskottet föreslagit ett uteslutande av bestämmelsen om utjämning genom statsbidrag av kvinnornas avgiftspensioner.

Den summa av 1,5 miljoner kronor, som enligt regeringsförslaget skulle från början av försäkringens ikraftträdande årligen disponeras för detta syfte, motsvarar en efter hand till omkring 3,3 miljoner kronor växande pensionsutgift (jfr utskottets utlåtande nr 1, sid. 27). Detta belopp har tagits i anspråk för täckande av kostnaderna för den av utskottet föreslagna ökningen av kvinnornas pensionstillägg.

Vidare skall enligt utskottets förslag den s. k. barnpensioneringen uteslutas ur pensionsförsäringen. Det belopp av 1,2 milj. kr., som för barnpensioneringens bekostande skulle utgå från försäkringens början, motsvarar en efter hand till omkr. 2,7 milj. kr. växande utgift (jfr utskottets utlåtande nr 1, sid. 29). Denna summa har enligt utskottets förslag disponerats för en utvidgning och omläggning av Kungl. Maj:ts förslag angående pensionstilläggets förhöjning, varigenom denna skulle komma samtliga försäkrade till del. Enligt det kungl. förslaget skulle kostnaden för höjningen av pensionstillägget, såsom redan nämnts, belöpa sig till 1,5 milj. kr., medan utgiften för den av utskottet föreslagna bestämmelsen rörande denna punkt beräknats uppgå till något över 4 milj. kr.

Slutligen har utskottet funnit sig böra förorda en ny bestämmelse i förslaget, enligt vilken vid en viss lägre årsinkomst intet avdrag finge ske i pensionstilläggets belopp. Kostnaden för detta stadgandes genomförande, som beräknats uppgå till ett slutligt belopp av omkring 1 milj. kronor, betecknar sålunda en ökning av försäkringens stat utöver vad av Kungl. Maj:t föreslagits.

För överskådlighetens skull meddelas å nästföljande sida en tablå till jämförelse mellan nu berörda utgiftsposter enligt Kungl. Maj:ts och enligt utskottets förslag.

Såsom härav framgår, hålla sig de nu berörda, av utskottet föreslagna ändringarna i Kungl. Maj:ts förslag — bortsett från det nytillkomna stadgandet om frånräknande av viss inkomst vid bestämmande av pensionstilläggets storlek — inom ramen av den enligt det kungl. förslaget beräknade kostnadsstaten. Ett genomförande av utskottets förslag innebär emellertid, att utgifterna för pensionsförsäringen i början av dess verksamhet utgå med lägre belopp än enligt Kungl. Maj:ts förslag för att längre fram växa något hastigare och i jämviktsläget, efter 1907 års förhållanden, stanna vid en summa av omkring 37 miljoner kronor — inkomstavdraget medräknat 38 miljoner kronor — i stället för den i det kungl. förslaget till omkring 34 miljoner kronor beräknade summan.

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

	Miljoner kronor.		Miljoner kronor.
1. <i>Barnpensioneringen.</i>		1 a. <i>Barnpensioneringen.</i>	
Kostnad från början 1,2 milj. motsvarande en utgift, väx- ande till	2,7	uteslutes.	
2. <i>Pensionstilläggets höjning.</i>		2 a. <i>Pensionstilläggets höjning.</i>	
(1 % för klasserna III och IV)		(0,08 % för varje krona av er- lagd avgift i alla klasser)	
Slutkostnad	1,5	Slutkostnad	4,1
	4,2		4,1
3. <i>Utjämning av kvinnornas av- giftspension.</i>		3 a. <i>Höjning av kvinnornas pen- sionstillägg till 140 kr.</i>	
Kostnad från början 1,5 milj., motsvarande en utgift, väx- ande till	3,3	Slutkostnad	3,1
	7,5		7,2
		<i>Frånräknande av viss årsinkomst.</i>	
		Slutkostnad	1,0
			8,2

Enligt Kungl. Maj:ts förslag hava nämligen de för utjämning av kvinnornas avgiftspensioner samt för barnpensioneringen avsedda årliga utgifter å sammanlagt 2,7 miljoner kronor beräknats utgå redan från första året av försäkringens tillämpning. Enligt utskottets förslag har visserligen ett mot dessa kostnader svarande belopp fullt disponerats, men avsetts för täckande av utgifter för pensionstilläggen. För detta ändamål bliva kostnaderna under första tiden mindre, men ökas under fortgången av försäkringens utveckling med en årlig tillväxt, som sedermera avtager då försäkringen närmar sig jämviktsläget. I själva verket kommer det allmännas utgift för försäkringen enligt utskottets förslag att under något mer än tio år av försäkringens första verksamhet med omkring 2 till 3 miljoner kronor understiga motsvarande kostnad enligt Kungl. Maj:ts förslag, varefter denna differens under de följande

åren efter hand minskas. Sedan försäkringen varit i kraft omkring tjugo år, är det allmännas bidrag till försäkringen däremot större enligt utskottets än enligt det kungliga förslaget, och denna skillnad växer sedermera under lagens fortsatta tillämpning till ett belopp motsvarande något över 4 miljoner kronor enligt 1907 års förhållanden. Den besparing för det allmänna, som vinnes genom kostnadsminskningen under försäkringens början, möjliggör sålunda en motsvarande utgiftsökning under den framtida utvecklingen av försäkringen, och ehuru slutkostnaden enligt utskottets förslag stannar vid ett belopp, som med några miljoner kronor överstiger motsvarande summa enligt Kungl. Maj:ts förslag, blir den verkliga kostnaden i båda fallen densamma.

Den utgift för det allmänna, som, fränsett administrationskostnaden, för försäkringen kräves under första året, har av Kungl. Maj:t beräknats till 5,7 milj. kronor, varav på statsverket skulle belöpa 4,65 milj. kronor. Av förstnämnda belopp skulle utgå såsom bidrag till kvinnornas avgiftspensionering 1,5 milj. kronor, för barnpensioneringen 1,2 milj. kronor samt för understöd jämlikt 33 § i lagförslaget åt de invalider av den nuvarande generationen, som redan från början skulle medtagas i försäkringen, 3 milj. kronor. *Statens* andel i dessa kostnader skulle utgöra 1,5 milj. kronor för kvinnopensioneringen, 0,9 milj. kronor för barnpensionerna samt 2,25 milj. kronor för den nuvarande generationen, d. v. s. sammanlagt 4,65 milj. kronor (vartill kommer omkring 0,6 milj. kronor för administrationen).

*Första årets
kostnad.*

Enligt utskottets förslag skola, såsom redan anmärkts, av dessa utgiftsposter under första året de båda förstnämnda uteslutas. Vad kostnaden för den nuvarande generationens medtagande beträffar, så har utskottet, ehuru de av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelserna härom ändrats i utskottets förslag, likväl ansett sig böra hålla denna utgift ungefärligen inom det av Kungl. Maj:t för ändamålet anvisade beloppet. Enligt utskottets förslag (jfr utlåtande nr 1, sid. 50) har berörda kostnad beräknats till 3,15 milj. kronor. Detta belopp bör emellertid ökas med 0,3 milj. kronor för att täcka första årets kostnad för den av utskottet föreslagna ökningen av kvinnornas pensionstillägg samt med 0,1 milj. kronor för motsvarande kostnad på grund av den föreslagna bestämmelsen om frånräknande av viss mindre inkomst. Av den sålunda beräknade kostnaden, 3,55 milj. kronor, skulle enligt lagförslaget (se 10 §) $\frac{3}{4}$ komma på staten.

Statens kostnad för pensionsförsäkringen skulle sålunda, utom utgifterna för administrationen, för år 1914 bliva i avrundat belopp 2,660,000 kronor.

En jämförelse mellan vissa poster i den ekonomiska staten för pensionsförsäkringen — efter 1907 års förhållanden — enligt å ena sidan utskottets och å andra sidan ålderdomsförsäkringskommitténs och Kungl. Maj:ts förslag meddelas i nedanstående tablå:

	Kommittén.	Kungl. Maj:t.	Utskottet.
Miljoner kronor.			
Avgiftspensioneringen.			
Inflytande pensionsavgifter	8,316	10,904	12,868
Statsbidrag för kvinnopensionerna	—	1,5	—
Summa	8,316	12,404	12,868
»Slutlig fond»	750	1,100	1,150
Det allmännas bidrag.			
a. <i>Jämviktsläget.</i>			
Pensionstillägg (och understöd)	29,6	29,6	32,9
Pensionstilläggens höjning	2,1	1,5	4,1
Barnpensioneringen	—	1,2	—
Statsbidrag för kvinnopensionerna	—	1,5	—
Frånräknande av viss inkomst	—	—	1,0
Summa	31,7	33,8	38,0
b. <i>Första årets kostnad.</i>			
Understöd	0,9	3,0	3,45
Barnpensioneringen	—	1,2	—
Statsbidrag för kvinnopensionerna	—	1,5	—
Frånräknande av viss inkomst	—	—	0,1
Summa	0,9	5,7	3,55

Övriga
erinringar.

Beträffande propositionens innehåll i övrigt har det synts utskottet önskvärt att i fråga om de beräknade inkomsterna av en bebådad tillverkningsskatt å tobaksvaror erhålla utförligare upplysningar än dem, som i propositionen meddelats. Sedan med anledning härav sådana upplysningar erhållits av vederbörande departementschef, finner utskottet sig böra uttala, att berörda inkomstberäkningar under de i propositionen

angivna förutsättningar synas vara i huvudsak riktiga. Likväl må påpekas, att de belopp, som där angivas utvisa de årliga inkomsterna enligt olika förslag till tobaksbeskattning, i själva verket komma att utgöra den årliga *ökningen utöver* den nuvarande inkomsten från denna skatteälla.

I propositionen har i detta sammanhang även framlagts tanken att låta en successiv stegring av tobaksskatten ske vart tredje år. En dylik anordning låter sig sannolikt utan större olägenhet genomföras, därest rikets hela tobaksindustri är i huvudsak koncentrerad inom en enda ekonomisk sammanslutning. Men om så ej är fallet, synes en skatteomläggning av berörda art böra ske med stor varsamhet, enär den eljest kan befaras komma att inverka störande ej allenast på industriens lugna utveckling utan även på skattens jämna inflytande till statskassan.

Vid redogörelsen för de ökade statsinkomster, som vore att förvänta genom åvägabringandet av ökad malmexport från de norrbottniska gruvfälten, har i propositionen uttalats, att det belopp, vilket beräknats utgå såsom statens andel i vinsten å den brutna och exporterade malmen, vore att anse såsom ett statens kapital. Inom utskottet hava yppats delade meningar rörande denna uppfattning och sålunda även om dess tillämpning med avseende på budgeten. I vilket fall som helst bör emellertid enligt utskottets mening såsom bidrag till täckande av de genom folkpensioneringen ökade statsutgifterna kunna på grund av den numera av Riksdagen bifallna kungl. propositionen om ökad malmexport påräknas belopp, som åtminstone motsvara de av departementschefen i finansplanen angivna summorna. Utskottet har därför icke någon erinran att framställa mot sagda beräkning.

Såsom chefen för finansdepartementet erinrat (propositionen sid. 18), skulle, därest staten komme att anlita de inkomstkällor, på vilka han givit anvisning, det vara ekonomiskt sörjt för folkpensioneringen till och med år 1926. Med hänsyn till de av utskottet föreslagna ändringarna i pensionsförsäkringens anordnande skulle kostnaderna för försäkringens först omkring år 1930 nå upp till att motsvara vad som antagits då inflyta från nämnda inkomstkällor. Att redan nu peka på särskilda inkomster för bestridande av de ökade kostnader, som därefter äro att motse, har utskottet i likhet med chefen för finansdepartementet ej ansett erforderligt.

Det anslag, som för år 1914 erfordras för pensionsförsäkringens genomförande, bör tydligen uppföras å extra stat samt vara av förslagsanslags natur.

Motioner.

De motioner — av herr Asplund samt herr Sandler m. fl. — som väckts med anledning av nu ifrågakvarande proposition, hänföra sig till yrkanden, som av samma motionärer framställts på grund av Kungl. Maj:ts förslag till lag om allmän pensionsförsäkring. Då utskottet, såsom av dess yttrande i anledning av detta lagförslag framgår (se utskottets utlåtande nr 1) icke ansett sig böra biträda nyssnämnda yrkanden, följer redan härav, att utskottet ej håller kan tillstyrka de förslag, som framställts i nu förevarande motioner.

**Utskottets
hemställan.**

På grund av vad sålunda yttrats hemställer utskottet,

1:o) att Riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 176, måtte, under förutsättning att Riksdagen antager det av utskottet framställda förslag till lag om allmän pensionsförsäkring,

a) för år 1914 på extra stat uppföra ett förslagsanslag av 2,660,000 kronor för bestridande av på staten belöpande kostnad för genomförande av en allmän pensionsförsäkring, samt

b) besluta, att arbetareförsäkringsfonden från den 31 december 1914 skall överflyttas till och ingå i den fond, som enligt lagen om pensionsförsäkring skall bildas genom de försäkrades avgifter; samt

2:o) att de i anledning av förevarande proposition i Riksdagens kamrar väckta motioner icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 maj 1913.

På utskottets vägnar:

HUGO HAMILTON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit herrar greve *H. E. G. Hamilton*, *K. H. Branting*, *S. H. Kvarnzelius*, *E. Trygger*, *C. J. G. Swartz*, *G. Kobb*, *A. Antonsson*, *C. G. Ekman*, *A. C. Lindblad*, *J. Nilsson*, *C. G. Boberg*, *P. A. Forssman*, *D. Persson*, *S. A. A. Lindman*, greve *B. G. Hamilton*, *F. W. Thorsson*, *H. Andersson*, *E. A. Nilson*, *K. R. Karlsson*, *P. Nilsson*, *A. Cederborg* och *E. I. Lindley*.

Reservation.

Av herr *Thorsson* och herr *Lindley*, vilka inom utskottet yrkat bifall till herr *Sandlers* m. fl. motion.
